

Bir Bektâşî Şairin Diliyle Nevrûz Ve Çiçekler

Melek DİKMEN

Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta/Türkiye
kahraman_melek@hotmail.com.

Kamile ÇETİN

Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta/Türkiye
kamilecetin80@gmail.com.

Özet: Toplum hayatını en çok etkileyen mevsimlerden biri olan baharın gelişi, tüm dünyada yapılan değişik törenlerle coşkulu bir biçimde kutlanır. Türklerde de baharın gelişi bir bayram kabul edilir ve bu bağlamda ilk akla gelen Nevruz Bayramı'dır. Nevrûz, Osmanlı döneminde de sayılı günlerden biri olarak kutlanmıştır. Bu durumun edebî hayattaki yansımalarından biri, baharın başlaması münasebetiyle kaside, gazel gibi nazım şekilleriyle kaleme alınan ve başta padişah olmak üzere devlet ricaline sunulan nevrüziyye adlı şiirlerdir. Bu tebliğde, bir Bektâşî şairi olan Mehmet Ali Hilmi Dede Baba'nın ihtiva ettiği değişik çiçek adlarıyla dikkati çeken "Nevrûziyye" başlıklı şiiri değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Ali Hilmi Dede Baba, Nevruz, Nevrüziyye, Çiçekler.

Bahar, tabiatın canlanması, havaların ısınması gibi özellikleri ile toplum hayatını en çok etkileyen mevsimlerden biridir. Bu sebeple tüm dünyada baharın gelişi, yapılan değişik törenlerle coşkulu bir biçimde kutlanır. Bu bağlamda bahar, daha çok toprağa bağlı bir hayat sistemine sahip olan Türk milleti için de son derece önemlidir. Bu yüzden Türklerde baharın gelişi âdeta bir bayram olarak değerlendirilir. Bahar denilince ilk akla gelen ise Nevruz Bayramı'dır.

Nevruz sözcüğü Farsça nev (yeni) ve ruz (gün) kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmiş olup, "yeni gün" anlamına gelmektedir. Türk müzikisinde en eski makamlardan birinin adı da (Öztuna, 2000: 296) olan Nevruz, eski İran takvimine göre yılın ilk günüdür ve güneşin koç burcuna girmesi sebebiyle ilkbaharın başlangıcı sayılır. Farslara atfedilen bir bayram olan Nevruz, aslında Türkler için de birtakım manalar ve semboller içeren çok önemli bir gündür. Bunlardan en çok dikkati çeken, Ergenekon Destanı'nda anlatıldığı üzere Göktürk Devleti'nin kurucusu olan Aşina ailelerinin Nevruz'da Ergenekon'dan çıktıklarına ve özgürlüklerine kavuştıklarına inanılmasıdır. (Çay, 1996: 10; Koca, 2002: 52) Bu yönüyle de Nevruz, Türk toplulukları için önemli bir fonksiyona sahiptir. İran geleneğinde öncelikle yılbaşı olarak kutlanan Nevruz, Türk kültüründe baharı, yaşama sevincini, su ve kutsal arınmayı, yenilenmeyi, uyanan doğa ile birlikte bolluk-bereketi ve üremeyi simgeleyen anlam ve öğelerle yüklüdür. (Altun, 2002: 17). Bütün Türklerde 21 Mart yılbaşı olarak kabul edilir. Nevruz Bayramı sırasında köy, kasaba ve şehir meydanlarında veya kırlarda toplu yemekler yapılır, hep birlikte kırlara çıkılarak eğlenilir; şölenler, yarışmalar, gösteriler, seyirlik oyunlar düzenlenir. (Pirverdioğlu: 44-48).

Nevruz, Osmanlı döneminde de özel günlerden biri sayılmış, devlet kademelerinden başlayarak halka yansıyan bir şenlik havası ve hediyeleşme geleneği ile kutlanmıştır. (Halaçoğlu, 1996: 183-188; Köktürk, 2005) Baharın başlaması münasebetiyle kaside, gazel gibi nazım şekilleriyle kaleme alınan ve başta padişah olmak üzere devlet ricaline sunulan "nevrüziyye" adlı şiirler Nevruz'un Osmanlılardaki önemine işaret etmektedir. Klâsik Türk edebiyatında Nefî ile Rami Paşazâde Ref'et Bey'in nevrüziyyeleri ünlüdür. (Cunbur, 1995: 37; Güzel, 1995: 98; Kılıç, 1999: 209)

Alevî-Bektâşî geleneğinde de Nevrûz kutsal bir gün kabul edilmiştir. Zira inanışa göre Hz. Ali bugün doğmuştur. Bu sebeple Nevruz için "Sultan Nevruz" ve "Mevlûd-i şah-ı velayettir bugün..." ifadeleri kullanılmıştır. Aynı zamanda Hz. Muhammed'e peygamberliğin bugün verildiği, gece gündüz eşitliğinden dolayı nübüvvet ve velayetin eşitlendiği, Hz. Ali ile Fâtıma'nın bugün evlendiği, Kerbela olayının da Nevruz günü gerçekleştiği diğer inanışlarıdır. (Temren, 1995: 152-155). Şi'â inancına göre ise bugün Hz. Ali, Hz. Peygamber tarafından halife ilan edilmiştir. (Çay, 1996: 9-10) Bazı bölgelerde yapılan Nevruz kutlamalarında halkın sabah kırlara gittiği, gidemeyenlere koklamaları için nevrüz çiçeği getirildiği, Hz. Ali'nin kokusunu yaydığı şeklindeki inançtan dolayı kutsal kabul edildiği de kaydedilmektedir. (Uçkun, 2005: 165).

Nevrüziyye türü şiirlerin Bektaşilerde de var olduğu, cem âyinlerinde, Nevrûz bayramı gecesinde dergâh bahçelerinde, kırlarda okunduğu bilinmektedir. Bu şiirlerde, tabiat sevgisi, Hz. Ali muhabbeti, yeni yıl gibi hususlar söz konusu edilmiştir. (Çay, 1996: 91).

Bu çalışmada, XIX. yüzyıl şairi olan ve aynı zamanda Bektaşî geleneğine mensup bulunan Mehmet Ali Hilmi Dede Baba'nın³⁸ (H.1258/H. 1287) Divanı'nda yer alan "Nevruzîyye"si ele alınacaktır. Söz konusu şiir, 13 beyitten müteşekkil olup aruzun *Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. (Noyan: 1325/1907).

Hilmi Dede-Baba, şiirine gam olarak nitelendirdiği kış aylarından sonra insanın gönlündeki sevinci, neşeyi arttıran Nevruz'un gelişine şükrederek başlamıştır. Nevruz'un gelişiyile birlikte her taraf rengârenk çiçeklerle bezenmiştir; elbette böyle bir görünüm insana keyif ve yaşama sevinci verecektir:

Bi-hamdillâh gidüp gam geldi Nevruz-ı neşât-efzâ

Bezendi sû-be-sû elvan çiçekle dâğ ile sahrâ

Bahar geldiğine göre bu mevsimin vazgeçilmez çiçeği olan gülün sahneye çıkması kaçınılmazdır. Nitekim bu günlerde çeşitli süsler ve ziynetler ortaya koymak için gül bahçesinde birçok goncalar peyda olmuştur:

Bahâr eyyâmı gûne zîb ü zînet bahş için el-hak

Oluptur gülsitânda gül bedenden goncalar peydâ

Devam eden beyitte bir dadıya teşbih edilen yeryüzünün (dünya, toprak) nisan bulutu ile çemen çocuğunu emzirdiğinden bahsedilmektedir. Bu şerefe nâil olduğu için yeryüzü dadısı yeşil bir kaftanla ödüllendirilmiştir. Beyitte, baharın gelişiyile birlikte bilhassa Nisan ayında yağmurların yağması ve dünyanın yemyeşil bir görünüme kavuşması "dadı-bulut-çocuk-emzirmek" şeklindeki bir tablo ile ifade edilmiştir:

Çemen tıflını emzirdikçe dâim ebr-i nişândan

Giyüpdür dâye-i arz ol şerefle hil'at-i hadrâ

Şairin bir sonraki beyitte pek çok bahar çiçeğini sahneye çıkardığı görülmektedir. Bu bağlamda ilk çiçekler olarak şebboy, zerrin ve nergis söz konusu edilmiştir. Şeb-bû (şebboy), pembe, kırmızı, krem, açık sarı, portakal renginde veya mor renkli çiçekler açan bir bitkidir. (Yücel, 2002: 98; Tırman, 1987: 212). Zerrin (fulya) ise ilkbaharda çiçek açan bir bitki olup sarı veya sarımsı-kahverengi renkte çiçekleri vardır. (Yücel, 2002: 230; Tırman, 1987: 169). Zerrin, eski toplum hayatımızda itibar görmüş çiçeklerdendir. (Polat, 2001: 187-189). Nergis ise, sarı veya beyaz renkli çiçekler açar. (Yücel, 2002: 228; Tırman, 1987: 169). Mitolojiye göre Narkissos adlı güzelliğine son derece mağrur bir perinin ölümüyle ortaya çıkmıştır. (Erhat, 2003: 211-212). Nergis, Klâsik Türk edebiyatında hastalık, mahmurluk ve şehlâlık sıfatlarının sembolü durumundadır. Şiirlerde çoğunlukla sevgilinin gözü ile mukayese edilir. (TDEA, "Nergis": 14-15). Mehmet Ali Hilmi Dede Baba'nın tasavvuruna göre, güzellerin elbiseleri şebboy kokusu ile kokulanırken zerrinin gözü açılmış; şehlâ nergis de uykudan uyanmıştır. Klâsik şiirin genel anlayışına uygun olarak zerrin ile göz ve nergis ile de yine "tatlı şaşı; elâ göz" arasında münasebet kurulmuştur. Beyitte, baharda bilhassa gece vakitlerinde âdeta insanı sarhoş eden, baş döndürücü hoş kokulu çiçeklerin yer aldığı bir tablo çizilmiştir. Beyit "hoş koku" üzerinde şekillenmiştir:

Muattar oldu hubânın libâsı ıtr-ı şebbûdan

Açıldı dîde-i zerrin uyandı nergis-i şehlâ

Bir önceki beyitte birden çok çiçek adına yer veren şair, devam eden kısımda çiçekler kadrosuna zülf-i arûs ve sümbül de eklemiştir. Zülf-i arûs (gelin perçemi), göz alıcı güzellikte ve beyaz, pembemsi mor, morumsu mavi, krem rengi ve sarı arasında değişen renklerde çiçekleri bulunan bir bitkidir. (<http://www.killerplants.com/plant-of-the-week/20041206.asp>) Sümbül (sümbül) bilindiği üzere, menekşe mavisini veya beyaz renkli olup çok güzel kokan bir çiçektir. (Yücel, 2002: 186; Tırman, 1987: 223). Klâsik edebiyatta sık rastlanan çiçeklerden olup şekli ve kokusu itibarıyla sevgilinin saçına benzetilir. (Pala, 1998: 362). Beyitte sarımsı bir bitki olan zülf-i arûs, sevgilinin boyuna dolanmış olarak tasvir edilmiştir. Sümbül ise istiâre yoluyla, sevgilinin kırmızı renkli yanağı üzerine dökülmüş hoş kokulu ve dağınık saçlarını karşılamaktadır. Bektaşî geleneğinde sümbül, Nevruz'un simgelerinden biridir. Günümüzde de Bektaşîlerce hazırlanan Nevruz sofralarında sümbül bulundurma geleneği vardır. Hz. Ali'yi anmak için her can, sümbülün kokusundan bir nefes çeker. Fakat beyitte sümbülün bu anlamı ve kullanımı ile ilgili bir husus söz konusu edilmemiştir.

Sarıldıkça sarılmış zülf-i 'arûs kadd-i dilcûya

Yakışıkça yakışmış rûy-i âle sümbül-i ra'nâ

Devam eden beyitte bir gül bahçesi tablosu içinde şakayık, ortanca ve menekşe çiçeklerine yer verilmiştir. Şakâyık koyu kırmızı renkte çiçekleri bulunan, (Yücel, 2002: 248; Tırman, 1987: 76) ortanca beyaz, pembe, kırmızı ya da eflatun renkli, (Yücel, 2002: 186; Tırman, 1987: 207) menekşe ise mor, beyaz veya pembe renkli çiçekleri olan bitkilerdir. (Yücel, 2002: 340; Oğuz vd., 1987: 169; Tırman, 1987: 157). Beyitte şakayık, bahçede ortanca çiçeğiyle arkadaş olmuş iken menekşe, gül bahçesinin تنها bir köşesinde yalnız başına, boynu bükük bir vaziyette yatmış bir kimse olarak teşhis edilmiştir:

³⁸ "Mehmet Ali Hilmi Dede 1842'de İstanbul'da doğmuş bir Bektaşî şairidir. Sultan Ahmed civarında Güngörmez Camii imamı Nuri Efendi ile Emine Bacı'nın oğludur. Ailesi Merdiven Köyü'nde Şahkulu Sultan Tekkesi post-nişini Hasan Baba'dan kendisi de Aşçı Baba'dan almıştır. 1863're posta oturan Hilmi Dede, aynı yıl Hacı Bektaş Dergâhı'na giderek icazetini almıştır. 1907'de vefatına kadar bu görevini sürdürmüştür. Mezarı tekkenin haziresindedir.", Süleyman Solmaz, "Bir Bektaşî Şâiri Mehmed Ali Hilmi Dede ve Divânı", http://www.pau.edu.tr/pau20/asp_download.aspx?id=738 (30.04.2009).

Şakayık hemdem olmuş bağçede ortanca dilberle
Menekşe boynunu bükmüş yatur tenhâ gülzârda

Bir sonraki beytin çiçekler kadrosu, hanımeli, civanperçemi, hüsnü Yusuf ve zerrinkadehten oluşmaktadır. Bahsi geçen çiçeklerden hanımelinin çiçekleri, beyaz ya da sarımsı beyazdır. (Tırman, 1987: 120; Yücel vd., 1995: 101-102). Civanperçeminin ise küçük ve beyaz renkli çiçekleri vardır. (Yücel, 2002: 32). Bir diğer çiçek olan hüsnüyusuf, pembe, kırmızı, beyaz ve menekşe renginde çiçekleri bulunan bir bitkidir. (Yücel, 2002: 128; Tırman, 1987: 140). Zerrîn-kadehin (sarı zerrin, zerren) ise altın sarısı renginde çiçekleri vardır. (Yücel, 2002: 228).

Beyitte, hanım elinin hüsnü Yusuf'tan civanperçemini açtığı ve âşıklara zerrinkadehle kırmızı şarap sunduğu söylenilmektedir. Zerrinkadehi, altından yapılmış kadeh olarak anlamının yanında, bir çiçek adı olarak değerlendirilmekte. Beyitte, hanımeli, civanperçemi, hüsnü Yusuf, zerrîn-kadeh şeklinde, pek çok bahar bitkisinin çiçek açmasından söz edilmektedir:

Hanımeli civân perçemin açmış hüsn-i Yusuf'tan
Sunar uşâka hem zerrin kadehle bade-i hamrâ

Akabinde sahneye kendisine çok yakışmış pembe renkli bir kıyafet giyen gelincik, yeşillenip çiçek açmış dilberdudağı ve fesleğen çıkmıştır. Gelincik'in parlak kırmızı, nadiren beyaz, sarı ve pembe renkli çiçekleri vardır. (Tırman, 1987: 100). Dilberdudağının (aslanagzı) çiçekleri dudak şeklinde olup kırmızı, pembe veya sarı gibi değişik renklerde olabilir. (Yücel, 2002: 52). Fesleğen hoş kokulu, otsu bir bitkidir; beyaz, pembe veya leylak renkli çiçekler açar. (Yücel, 2002: 238). Pembe kıyafeti kendisine çok yakışan gelinciğe nazar değmemesi için "maşallah" denildiği de dikkati çekmektedir:

Gelincik penbe giymiş pek yaraşmış şimdi mâşallah
Yeşillenmiş açup dilber dudağı fesleğen-âsâ

Bahar, bilhassa eski toplum hayatımızda kır eğlencelerinin yapıldığı, bahçelerde güzellerin arz-ı endâm ettikleri bir mevsimdir. Beyitte bahsi geçen kadife, sarı veya portakal renginde çiçekleri olan bir bitkidir. (Yücel, 2002: 314). Bir başka çiçek olan atlasın parlak kırmızı renkli çiçekleri vardır. (Yücel, 2002: 142). Mine genellikle eflâtun, mavi, bazen de alaca ya da beyaz renkli çiçekler açar. (Tırman, 1987: 160; Yücel, 2002:332). Serv-i revân (salınan servi) istiâresiyle karşılanan sevgilinin gül bahçesine teşrif edip kadife, atlas ve mine gibi çiçekleri temaşa etme vakti gelmiştir.

Salın serv-i hırâmânım temâşâ eyle ezhârı

Döşenmiş sahn-ı gülşende kadife atlas u minâ

Bir sonraki beyitte ise karanfil, lale, nesrin, yasemin, zambak ve fulya çiçeklerine yer verilmiştir. Beyitte yer alan nahil kelimesi, eskiden balmumundan veya gümüşten özel olarak hazırlanan ve gelinin önünde taşınan meyve, çiçek ve kıymetli taşlarla müzeyyen ağaç (Onay, 2000: 343) anlamındadır. (Arıkan, 2007; İnce: 89-96; (Nahılların İslam resim sanatındaki örnekleri hakkında örnek minyatürler için bkz. Tulum, 2007: 36, 420, 422). Karanfilin çiçekleri değişik renklerde ve güzel kokuludur. (Yücel, 2002: 130; Tırman, 1987: 140). Klâsik şiirde eskiden kavukla sarık, sarıkla fes arasına konulan ya da yakaya takılan çiçekler arasında yer alması, (Onay, 2000: 393-394) şarap kokusunu gidermek için yenmesi, (Onay, 2000: 417) birtakım macunların terkibinde bir baharat olarak kullanılması (Onay, 2000: 315) gibi özellikleriyle söz konusu edilen karanfil, bazen de kırmızı rengi sebebiyle sevgilinin yanağına teşbih edilmiştir. (Çavuşoğlu, 2001: 290). Lalenin ise çiçekleri çan biçiminde ve kırmızı başta olmak üzere çok değişik renklerde. (Yücel, 2002: 322; Tırman, 1987: 223). Renginden dolayı lale, klâsik şiirde kan, mum, şarap, yanak, âşığın gözyaşı, lâl, kâse-i mercan, çerâğ, kanlı kefen, al sancak vb. unsurlara teşbih edilmiş; şekil bakımından da genellikle kadeh olarak tasavvur edilmiştir. (Pala, 1998: 252). Lale kelimesindeki harflerin sırası değiştirildiğinde "Allah" ve "hilâl" sözcüklerinin elde edilebilmesi de bu çiçeğin sevilmesinde etkili olmuştur. (Ayvazoğlu, 1997: 109-110). Zambak beyaz-pembe-kırmızı renkte çiçekleri bulunan bir bitkidir. (Tırman, 1987: 223; Yücel, 2002: 210). Nesrin, Van gülü anlamındadır. Ancak "Van gülü" olarak ünlenen çeşidin hangi tür veya varyeteye sahip olduğu kesin olarak bilinmemektedir. (Baytop, 2001: 85). Yasemin, beyaz renkli ve güzel kokulu çiçekleri bulunan bir bitkidir. (Yücel vd., 1995: 92). Klâsik şiirde daha çok beyaz renkli olanlarının tercih edildiğini gördüğümüz yasemin, daha çok rengi, kokusu, yaprağı itibarıyla anılır ve sevgilinin yanağı ya da gömleği olarak tahayyül edilir. (Pala, 1998: 415; Çavuşoğlu, 2001: 291; Polat, 2001: 197-199). Fulya çiçeği ise daha önce de bahsi geçen zerrindir.

Şairin tasavvuruna göre Yüce Allah'ın kudretiyle her taraf karanfil, lale, nesrin, zambak, yasemin ve fulya çiçekleriyle tıpkı bir nahıl gibi donanmıştır. Beyit, renk renk çiçekleriyle çok canlı bir bahar ve bahçe manzarasını gözümüzde canlandırmaktadır:

Nahıl gibi donanmış her taraf bâ-kudret-i Yezdân

Karanfil lâle vü nesrin ü zambak yasemen fulya

Yine birden çok çiçeğin hep beraber yer aldıkları aşağıdaki beyitte, rengârenk bir tablo çizilmektedir. Nilüfer, güzel kokulu, beyaz, pembe, sarı, mavi renkli çiçekleri bulunan bir su bitkisidir. (Yücel, 2002: 236-238; Tırman, 1987: 173). Filbahri, beyaz renkli ve güzel kokulu çiçekleri bulunan bir bitkidir. (Yücel vd., 1995: 109). Beytin mana dünyasına göre nilüfer ve filbahri çiçekleriyle amber ve mercan ortaya çıkmış; bunu görünce sedef de ağzını açıp içinde bulunan inciye gül bahçesine hediye etmiştir. Beyitte bahsi geçen sadef, deniz

kaplumbağasına benzeyen, daha çok Hint ve Çin denizlerinde bulunduğu rivayet edilen bir çeşit istiridyedir. Nisan ayında (18 Nisan) denizin yüzüne veya sahile çıkarak ağzını açtığına, yağmur tanesini yuttuğuna ve böylece incinin oluştuğuna inanılır. (Pala, 1998: 337). Beyitte dikkat edilirse nilüfer, amber, mercan, sadef, inci kelimeleri suyla bağlantılıdır. Bu da herhalde ilkbaharda yağmurların yağmasıyla suların çoğalmasını ifade etmek üzere kullanılmış olmalıdır:

Çıkınca nilüfer filbahriden hem anber ü mercan
Sadef ağzın açup incüsün etmiş gülşene ihdâ

Bahar mevsiminde düzenlenen, birtakım mezeler ve çiçeklerle donatılan, şaşaalı bir içki meclisi tasviri yapan aşağıdaki beyit, her biri birden çok çağrışıma sahip avize, ateş, balmumu çiçeklerini ihtiva etmektedir. Avize çiçeği, beyaz renkli çiçekleri bulunan bir bitkidir. (Yücel vd., 1995: 157). Ateş çiçeğinin kırmızı renkli çiçekleri vardır. (Yücel, 2002: 286). Bir başka çiçek olan balmumu (mum çiçeği) ise, beyaz renkli ve hoş kokulu çiçekleri ile dikkati çeker. (http://www.cicekcesitleri.com/Mum_Cicegi). Çiçek bahçesinde tertip edilen rintler meclisinde ateş çiçeği, parlak balmumunu yakıp avize ile hem meclisi hem de bahçeyi aydınlatmayı amaçlamıştır. Tevriyeli bir kullanıma sahip olan avize ve balmumunun aynı zamanda birer çiçek adı olduğu da hatırlanmalıdır:

Şükûfistâni tenvîre etmeğe hem bezm-i rindânî
Yakup âvizeden âteş çiçeği balmumun ra'nâ

Nevrûziyyenin son beytinde gecesevası ve kakhaha çiçekleri yer almaktadır. Gecesevası, boyun kısımları beyaz, yukarı doğru genelde mor veya gökyüzü mavisi renginde çiçekleri olan bir bitkidir. (Yücel, 2002: 194). Kakhaha çiçeği, beyaz, nadiren açık pembe renkte taç yaprakları bulunan bir çiçektir. Yücel, 2002: 80). Bir önceki beyitte bir bahar gecesinde düzenlenen içki meclisi tasviri yapan şair, son beyitte buna paralel olarak “ay” istiaresiyle ifade ettiği sevgilinin rakipler ile mehtap gezintisine çıktığından bahsetmektedir. Sevgili, böyle bir gezintide kakhahalarla gecesevası yaparken, âşık-şair binlerce kez “ya sabır” çekmektedir. İkili bir anlam dünyasına sahip olan gece safası ve kakhaha aynı zamanda birer çiçek ismidir:

O meh ağyâr ile gece safâda kakhahalarla
Hezârân yâ sabur çekmekte şimdi Hilmi-i şeydâ

Sonuç

Bir Alevî-Bektâşî şeyhi olan Mehmet Ali Hilmi Dede Baba'nın “Nevruzıyye” başlıklı şiirini konu alan bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Alevî-Bektâşî geleneğinde son derece önemli bir yeri olan ve kutsal bir gün olarak kabul edilen Nevrûz, bu geleneğe mensup bir şairin kaleminde ifade bulmuştur.

Şairin Alevî-Bektâşî geleneğine bağlı olmasından dolayı, şiirde Yezdân, çerâğ uyandırmak (mum yakmak) gibi bu geleneğe ait unsurlar da söz konusu edilmiştir.

Klâsik şiir anlayışına uygun olarak Mehmet Ali Hilmi Dede Baba da kısı bir gam mevsimi, baharı ise insanın gönlüne ferahlık ve yaşama sevinci veren bir mevsim olarak takdim etmiştir.

Nevruzıyyede elvân çiçek, ezhâr, şükûfistan, gülşen gibi genel anlamda çiçek ve çiçek bahçesi anlamına gelen kelimeler kullanılmıştır. Bunların dışında gül, gonca, şeb-bû, zerrîn, nergis, zülf-i arûs, sünbül, şakayık, ortanca, benefşe, hanımeli, civanperçemi, hüsn-i Yusuf, zerrin-kadeh, gelincik, dilber dudağı, fesleğen, kadife, atlas, mina, karanfil, lale, nesrin, zambak, yasemin, fulya, nilüfer, filbahri, avize, ateş çiçeği, balmumu çiçeği, gece sevası ve kakhaha çiçeklerinden oluşan oldukça geniş bir çiçek kadrosu vardır. Görüldüğü üzere, çalışmaya konu olan Nevrûziyye, Klâsik Türk edebiyatının çok bilinen gül, sünbül, nergis, lale vb. çiçeklerinin yanında, değişik çiçekleri de ihtiva etmektedir. Şiir, bu yönüyle de ilgi çekicidir. Klâsik Türk şiirinde sıkça kullanılanların dışında çiçeklerin zikredilmesi, son dönemlerde kaleme alınan şiirlerde sesten ziyade müşahhaslığın ön plana çıkmış olmasına bağlanabilir. Mehmet Ali Hilmi Dede Baba, son dönem şairlerinden olduğu için şiirine yenilik ve farklılık getirme çabasında olduğu düşünülebilir.

Her biri farklı renk ve kokulara sahip bu kadar çok çiçeğin bir arada yer aldığı bir şiirde Nevrûz ve dolayısıyla bahar oldukça renkli, bol çağrışımlı ve canlı tablolar hâlinde gözler önüne serilmiştir. Bir erkek şairin kaleminde bu kadar çok çiçeğin bir arada zikredilmesiyle, Alevî-Bektâşî geleneğinde Nevrûz'un ve baharın önemi ortaya çıkmaktadır.

Bibliyografya

Altun, E. (2002). “Türk Halk Kültüründe Nevrûz”, *Türk Kültüründe Nevrûz V. Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri*, Ankara.

Arıkan, M., “Osmanlı Saray Düşünlerinde Yemekler”,

http://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/murat_arikan_osmanli_saray_yemek.pdf (Erişim tarihi: 30.04.2009).

- Ayvazoğlu, B. (1997). *Güller Kitabı Türk Çiçek Kültürü Üzerine Bir Deneme*, Ötüken Yay., Ankara.
- Baytop T. (2001). *Türkiye'de Eski Bahçe Gülleri*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara.
- Cunbur, M. (1995). "Klasik Edebiyatımızda Nevruz", *Türk Kültüründe Nevruz Uluslararası Bilgi Şöleni (Sempozyumu) Bildirileri*, (Yayına Haz. Prof. Dr. Sadık Tural), AKM Yay., Ankara,.
- Çavuşoğlu, M. (2001) *Necati Bey Divanı'nın Tahlili*, Kitabevi Yay., İstanbul.
- Çay, A. M., (1996). *Türk Ergenekon Bayramı Nevruz*, Turan Kültür Vakfı, Ankara, 1996.
- Erhat, A. (2003). *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Güzel, A. (1995). "XIV-XV. Yüzyıl Edebiyatında Nevruz ve Nevruzîyeler", *Türk Kültüründe Nevruz Uluslararası Bilgi Şöleni (Sempozyumu) Bildirileri*, (Ankara 20-22 Mart 1995), (Yayına Haz. Prof. Dr. Sadık Tural), AKM Yay., Ankara, 95-104.
- Halaçoğlu, Y. (1996) "Osmanlılarda Nevruz Kutlamaları", *Nevruz ve Renkler*, (Yayına Haz. Prof. Sadık Tural-Elmas Kılıç), AKM Yay., Ankara.
- http://www.cicekcesitleri.com/Mum_Cicegi (Erişim tarihi: 21 Ağustos 2007).
- <http://www.killerplants.com/plant-of-the-week/20041206.asp> (Erişim tarihi: 21 Ağustos 2007).
- İnce, A. (1988) "Divan Şiirinde Nahl", *Türk Dünyası Araştırmaları*, (54), 89-96.
- Kılıç, F. (1999). "Osmanlı Devleti'nde Klasik Edebiyatımızda Nevruz", *Türk Dünyasında Nevruz Üçüncü Uluslararası Bilgi Şöleni*.
- Koca, S. (2002) "Eski Türklerde Bayram ve Festivaller", *Türkler*, Yeni Türkiye Yay., Ankara, (III),
- Noyan, B. (1907). *Mehmet Ali Hilmi Dede-Baba Divanı*, İstanbul.
- Oğuz, M. G. & Yayıntaş, A. (1987). *Park ve Bahçelerimizin Süs Bitkileri, (Yardımcı Ders Kitabı)*, E.Ü. Fen-Fakültesi Baskı İşleri, İzmir.
- Onay, (2000). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, (Haz. Cemâl Kurnaz), Akçağ Yay., Ankara.
- Öztuna, Y. (2000). "Nevrüz", *Türk Müsiki Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*, AKM Yay., Ankara.
- Pala, İ. (1998) *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Ötüken Yay., İstanbul.
- Pirverdioğlu A. (2002). "Türklerde Yılbaşı ve Bahar Geleneği", *Türkler*, Yeni Türkiye Yay., Ankara, (III), 44-50.
- Polat, N. H. (2001). *Türk Çiçek ve Ziraat Kültürü Üzerine Cevat Rüştü'den Bir Göldeste*, Kitabevi Yay., İstanbul.
- Solmaz, S. "Bir Bektaşî Şâiri Mehmed Ali Hilmi Dede-baba ve Divânı", http://www.pau.edu.tr/pau20/asp_download.aspx?id=738 (Erişim tarihi: 30.04.2009).
- TDEA, "Nergis", (VII) 14-15, Dergâh Yay., İstanbul .
- Temren, B. (1995). "Bektaşî Geleneklerinde Nevruz Kutlamaları Kırklar Bayramı", *Folklor/Edebiyat*, S. 3, Ankara.
- Tırman, F. (1987). *Tabii Çiçekler Morfolojisi ve Yapma Çiçekçilikte Kullanılan Kalıplar*, Selçuk Üniversitesi Yay., Konya.
- Uçkun, R. (2005) "Alevî-Bektaşî Geleneğinde Nevruz Kutlamaları", *Uluslararası Bektaşîlik ve Alevilik Sempozyumu I*, Isparta.
- Vehbî (2007). *Surnâme*, Sultan Ahmet'in Düğün Kitabı, Haz. Mertol Tulum, Kabalcı Yay., İstanbul.
- Yücel E. & Yaltrık F. & Öztürk M. (1995). *Süs Bitkileri (Ağaçlar ve Çalılar)*, Anadolu Üniversitesi Yay., Eskişehir.
- Yücel, E.(2002). *Çiçekler ve Yer Örtücüler*, Etam Matbaa Tesisleri, Eskişehir.